

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Тодор Димитров Черкезов, дм
Катедра „Здравна политика и мениджмънт“, Факултет по обществено здраве „Проф.д-р
Цекомир Воденичаров, дмн“, Медицински университет-София

Външен член на научно жури, съгласно Заповед № РД-22/15.01.2024 г.
на директора на Националния център по обществено здраве и анализи

по дисертационен труд на тема:

**„ Здравни и психосоциални вреди на употребата на алкохол
от други лица върху младите хора в България”**

с автор Мирела Руменова Странджева

във връзка с открита процедура за придобиване на образователна и
научна степен „Доктор”, в професионално направление: 7.1. Медицина,
по научна специалност „ Социална медицина и здравен мениджмънт”
научен ръководител: доц. д-р Галя Крумова Цолова, дм

Образователен, кариерен и академичен профил на автора

Мирела Руменова Странджева е завършила средно образование в гр. Пловдив в езикова гимназия с профил английски език. Получава бакалавърска степен на висше образование по психология в Американския международен университет в Лондон, а магистърска степен по здравна психология - в City University, Лондон, Великобритания. През 2010 г. придобива квалификация за психотерапевт в Института за екология на мисленето в София. През 2014 г. преминава обучения в Австрия и САЩ, а в следващите години - следдипломни квалификации в Естония и Литва, тематични обучения по проекти на НЦОЗА.

Мирела Странджева започва трудовата си кариера в УМБАЛ „Св.Георги”, гр.Пловдив като асистент в неврологичен кабинет. През 2007 г. е стажант - асистент в Института по психология а МВР. От 2010 до 2013 г. е професионален консултант по мениджмънт на човешките ресурси в Astrea Human Resources. През 2014 г. постъпва в НЦОЗА като аналитичен специалист - експерт в отдел „Рискови фактори и превенция на ХНБ” в дирекция „Промоция на здраве и превенция на болестите”. От 2016 г. е главен експерт, а от 2023 г.- началник отдел в същата дирекция. Член е на екипи към проекти по програмата на ЕС за действия в областта на здравето, както и на изследователски екипи към проекти на СЗО.

Академичното развитие на автора е свързано с интереса към проблемите на общественото здраве и по-специално с рисковите фактори и тяхното отражение върху развитието на личността и определени целеви групи. В документите, свързани със защитата на дисертационния труд, Мирела Странджева представя списък с 15 публикации на доклади, от които 5 в български и 10 в чуждестранни научни списания. Представен е списък от 9 доклада, изнесени на национални и международни научни форуми. Тези данни доказват активното включване на автора в научната дейност на НЦОЗА.

За своите постижения Мирела Странджева е носител на редица академични отличия, член е на British Psychological Society. Владее английски и руски език.

Актуалност на проблематиката и концепцията на изследването в представения дисертационен труд

Дисертационният труд е посветен на едно от най-големите предизвикателства в глобален мащаб - нарастващата консумация на алкохол сред човешката популация и все по-ясно изразените негативни социални, икономически и здравни последици за индивида и обществото. Актуалността на разглежданата тема се свързва с все по-голямата достъпност до алкохола, както и с все по-големия толеранс и приемливост на това явление, особено от младото поколение. По данни на СЗО злоупотребата с алкохол е в пряка или косвена връзка с над 70% смъртни случаи от хронични незаразни болести.

В своя дисертационен труд докторантът е интерпретирал проблема в социално-медицински аспект, като вредите от алкохола се свързват не само с дела на алкохолно зависимите хора, а и с кумулативната вреда, която засяга консумиращия човек, хората около него и обществото като цяло. Тази социална триада, върху която се стоварва негативното действие на алкохолната консумация, е недостатъчно проучена и авторът внася своя научен принос в осветляването на комплексното въздействие на този отрицателен фактор върху общественото здраве. Акцентът е поставен върху определяне на естеството, обхвата и честотата на вредите от алкохола върху обкръжението на консумиращия човек, като по този начин е очертана рамката на цялостния ефект от употребата на алкохол в общността.

Характеристика на съдържанието на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 187 страници, включващи въведение, литературен обзор, методика на проучването, обсъждане на резултатите, изводи, насоки. Библиографията включва 79 литературни източника. Разработката е онагледена с 44 таблици, 30 фигури и 2 приложения.

Във въведението е представена кратка информация за актуалността и значимостта на темата.

В литературния обзор, с който започва дисертационният труд, консумацията на алкохол и вредите от това явление са разгледани не само в индивидуален план, но най-вече от перспективата на общественото здраве. Специално внимание е отделено на влиянието на консумиращия индивид върху обкръжението му - семейството и децата, приятелския кръг, колегите в професионалната общност, други лица от социалната среда, вкл. непознати при случайна и инцидентна комуникация. Разгледани са методологичните предизвикателства при научното изследване на тези проблеми - спецификата на анкетните проучвания сред населението, анализа на регистрираните вреди чрез анализ на икономическите разходи и анализа на качествените измервания на проблема чрез реализирани дълбочинни интервюта.

Методология на изследването. Целта на проведеното проучване е ясно дефинирана - да се проучи разпространението на здравните и психо-социалните вреди от алкохолната консумация на други лица сред младото поколение, с оглед разработване на насоки за превенция на употребата на алкохол. За изпълнението на тази цел докторантът си е поставил конкретни задачи, които са ясно формулирани и успешно изпълнени. Методиката на научното изследване е адекватна на целта и задачите. Използвани са социологически методи - стандартизирано индивидуално интервю, анкетен метод чрез уеб-базиран въпросник, математико-статистически методи за обработка на данните и анализ на резултатите. Обект на проучването са студенти, обучаващи се в университетите на страната, като признаците на наблюдението са структурирани в четири групи.

В глава „Анализ на резултатите от Национално проучване на факторите на риска за здравето в Р България сред възрастното население над 20 години“ са представени

данните, свързани с консумацията на алкохол - честота, вид напитки, количество, периодичност на употреба, вреди за индивида, вреди за околните. Посочени са изводите от проучването със съществено социалномедицинско значение.

В глава „Анализ на резултатите от анкетното проучване чрез уеб-базиран въпросник“ са посочени вредите от консумация на алкохол върху обкръжението на консумирация и върху цялостната социална среда. Конкретните вреди и неправомерни прояви и поведение са обособени в три области, касаещи комуникацията, физическите и психическите последици, включително и пътно-транспортните рискове. Направените изводи са добре структурирани и естествено следващи анализа и резултатите от изследването.

Заклучението обобщава изложените аргументи в защита на основната теза, относно вредите от употребата на алкохол и необходимостта от изместване на фокуса за отговорността от рисковото поведение на индивида към отговорността на държавата и обществото за здравните, икономическите и социалните последици.

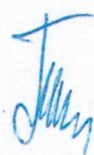
Сред изброените приноси на дисертационния труд бих посочил разработването на методологичен инструментариум за изследване на вредите от употребата на алкохол върху други лица, който може да се използва за представителни проучвания и прогнози в областта на общественото здраве. На тази база могат да се реализират политики и интервенционни стратегии за намаляване на негативните последици от здравен, социален и икономически характер.

В края на становището искам да отбележа, че представеният дисертационен труд напълно отговаря на научните изисквания за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“.

Заклучение:

Предвид изтъкнатите качества на дисертационния труд, а именно актуалността и значимостта на темата, използваните методи, получените данни със статистическа релевантност и същественият приносен характер, **убедено давам своя положителен вот и препоръчвам на членовете на уважаемото Научно жури да гласуват положително за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ на Мирела Руменова Странджева в професионално направление: 7.1. Медицина, по научна специалност „ Социална медицина и здравен мениджмънт“.**

12.02.2024 г.

Подпис:
/проф. д-р Т. Черкезов, дм/